

Utbildningsinspektion i Österskärsskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1-5

Inledning

Skolinspektionen (tidigare Skolverket) har granskat verksamheten i Österåkers kommun och besökt Österskärsskolan den 27-28 maj 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i helhetsbedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen vilket framgår av Skolinspektionens beslut. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Österskärsskolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan från Skolinspektionens nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

I Österskärsskolan intervjuades rektorn, lärare, elevvårdspersonal och föräldrar. Inspektörerna besökte förskoleklasserna samt lektioner i samtliga klasser. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns i skolan utgör underlag för bedömningen.

Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan

Österskärsskolan	Antal elever
Förskoleklass	50
Grundskola	279

Källa: Skolans egna uppgifter maj 2008

Österskärsskolan ligger i Österskär ca två km utanför centralorten Åkersberga. Skolan omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1-5 och skolbarnsomsorg. Elever och personal är organiserade i tre arbetslag bestående av förskoleklass och fritidshem respektive årskurs 1-3 samt årskurs 4-5. Ledningen består av rektorn och två utbildningsledare.

Kommunens ansvarstagande för förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg behandlas i separata rapporter avseende hela kommunens förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg.

Helhetsbedömning

Inspektörernas sammanfattande intryck är att Österskärsskolans verksamhet till övervägande delen fungerar väl och de kunskapsresultat skolan uppvisar år 2007 tyder enligt inspektörerna på att eleverna når goda kunskaper i förhållande till kursplanernas mål. Skolans personalgrupp präglas av arbetsglädje och ett intresse för att vidareutveckla skolans verksamhet.

Inspektionen visar att skolan kontinuerligt arbetar med värdegrundsfrågor på olika sätt. Detta till trots finner inspektörerna vid samtal med såväl elever som lärare och föräldrar, att kränkningar förekommer i skolan och att arbetsron i vissa fall brister. Inspektörerna gör därför bedömningen att skolan inte arbetar tillräckligt målinriktat för att förebygga och förhindra kränkande behandling och för att komma tillrätta med den bristande arbetsron. Likabehandlingsplanen är under revidering men behöver utvecklas ytterligare i enlighet med författningskraven.

Inom flera av de områden som granskats under inspektionen bedömer inspektörerna att kvaliteten är mindre god. Enligt inspektörernas bedömning beror detta till stor del på att personalens kunskaper om grundskolans mål- och resultatstyrda system är otillräckliga. Det målstyrda systemet genomsyrar inte verksamheten som helhet och inspektörernas samlade intryck är att skolan rymmer tydliga skillnader i synen på det nationella kunskapsuppdraget. Undervisningen utgår endast till dels från läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot, och variationen mellan olika ämnen och lärare är stor. Elevernars inflytande över sitt eget lärande är begränsat och behöver förbättras. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör säkerställa att all undervisning utgår från målen att sträva mot.

Ytterligare ett förbättringsområde för skolan är det systematiska kvalitetsarbetet, som behöver utvecklas så att det både omfattar skolan som helhet och, i högre grad än vad som nu är fallet, inriktas på att analysera måluppfyllelsen i förhållande till såväl nationella mål och riktlinjer som skolans egna förutsättningar. Eftersom rektor har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen, bedömer inspektörerna att rektorns pedagogiska ledning bör utvecklas vad gäller kvalitetsarbetet och uppföljningen av skolans resultat i förhållande till de nationella målen avseende kunskaper såväl som normer och värden.

Både inspektörernas observationer under inspektionen och nationell statistik, visar att skolan bör arbeta för att elever som är i behov av specialpedagogiskt stöd ges tillgång till pedagoger med specialpedagogisk högskoleexamen.

Höstterminen 2007 ändrades organisationen i Österåkers kommun och Österskärsskolan fick en "egen" rektor vilket samstämmigt uppskattats. Rektor på skolan bedöms vara väl förtrogen med skolans verksamhet.

Brister som måste åtgärdas

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan genomför inte en systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 1 och 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet).
- Skolan bedriver inte ett tillräckligt målinriktat arbete för att förebygga och hindra trakasserier och annan kränkande behandling och skolan måste vidta åtgärder för att åstadkomma trygghet och arbetsro. (7-8 §§ lagen om förbud och diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Svenska som andraspråk anordnas inte i enlighet med förordningen (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte förordningens krav (3, 3 a och 4 §§ förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

Områden som är i behov av förbättringsinsatser

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser inom följande områden

- Skolans arbete med uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling bör utvecklas.
- Utvecklingssamtalen bör utvecklas så att de ger tydlig information om elevens kunskapsutveckling i samtliga ämnen i förhållande till målen i läroplanen och kursplanerna.
- Skolans arbete med de individuella utvecklingsplanerna bör utvecklas så att långsiktiga mål och skolans insatser, med utgångspunkt i nationella mål för utbildningen i sin helhet, framgår.
- Samverkan inom skolan som helhet bör förbättras. Skolan bör även samverka med andra skolor kring grunderna för bedömning av kunskapsresultaten.
- Skolans arbete med att anpassa undervisningen till alla elevers förutsättning och behov bör utvecklas.
- Skolan bör säkerställa att all undervisning tar sin utgångspunkt i läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot.
- Skolan bör utveckla elevernas inflytande över arbetssätt och arbetsformer samt undervisningens innehåll.
- Skolan bör vidta åtgärder så att alla elever får tillgång till lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

4 (17)

- Skolans kvalitetsarbete bör förbättras.

Bedömningar

Nedan redovisas inspektionens bedömningar utifrån en fyrgradig kvalitetsskala enligt följande:

- *Mycket god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav *väl* uppfylls.
- *God* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav i *huvudsak* uppfylls.
- *Mindre god* kvalitet innebär att styrdokumentens mål och krav endast *delvis* uppfylls.
- *Ej godtagbar* kvalitet innebar en *avsevärd avvikelse* från styrdokumentens mål och krav.

1 KUNSKAPER

Inom detta granskningsområde behandlas skolans kunskapsresultat och arbetet för att varje elev ska nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger för att eleverna ska nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om eleverna tillägnar sig kunskaper i enlighet med läroplanens och kursplanernas mål.

Tabell. Nationella ämnesprov för årskurs 5. Tabellen anger andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen i ämnesproven i Österskärsskolan.

	Österskärsskolan		Österåkers kommun	
Ämne	År 2006	År 2007	År 2006	År 2007
Svenska	99	91	93	95
Engelska	94	96	90	93
Matematik	94	95	88	92

Källa: Skolans och kommunens egna uppgifter

Kommentar:

I svenska, engelska och matematik används nationella prov som stöd i arbetet med att bedöma om eleverna uppnått kursplanernas mål i dessa ämnen. Av ovanstående tabell framgår att resultaten på de nationella ämnesproven har försämrats i svenska men förbättrats något i engelska och matematik. 89 procent av eleverna uppnådde målen i samtliga ämnesprov.

I skolans rapportering till kommunen av de samlade kunskapsresultaten i årskurs 5

läsåret 2006/07 framgår att samtliga elever uppnådde målen i alla ämnen med undantag för svenska (91 procent), engelska (96 procent), matematik (94 procent), slöjd (98 procent) och fysik (96 procent). Resultaten i de ämnen för vilka en 100 procentig måluppfyllelse redovisas måste dock ställas i relation till vad som beskrivs i avsnitt 1.2 *Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultaten*.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna fortlöpande följer upp resultaten så att undervisningsmål och metoder ständigt kan prövas och utvecklas i förhållande till styrdokumentens krav,
- om kunskapsresultaten följs upp i alla ämnen,
- om kunskapsresultaten följs upp regelbundet under hela skoltiden,
- om utvecklingssamtal genomförs om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas,
- om en framåtsyftande individuell utvecklingsplan upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Bedömning av området Uppföljning av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer sammantaget att området *Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat* är av mindre god kvalitet. Denna bedömning grundar sig på att lärarnas uppföljning av kunskapsresultaten inte sker systematiskt i samtliga ämnen utan i huvudsak begränsar sig till engelska, svenska och matematik. Flera lärare uttrycker ett behov av att revidera och utveckla de lokala tolkningarna av de nationella målen, i syfte att utveckla metoder och instrument för uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i ämnen där de idag upplever sig sakna sådana.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att behov av förbättringsinsatser finns respektive att kraven i gällande bestämmelser inte uppfylls.

Uppföljning av alla ämnen

Enligt läroplanen är det varje lärares ansvar att utifrån kursplanernas krav utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. I Österskärsskolan använder sig lärarna av olika diagnosinstrument i svenska, matematik och engelska för att följa upp elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen. Eleverna har egna mappar (portfolio) i vilka kunskapsutvecklingen ska dokumenteras. Inspektörerna har tagit del av ett urval av elevmapparna och kan konstatera att variationen är stor mellan lärarna, dels i vad mån dessa används, dels i vilken grad dokumentationen relaterar till nationella kunskapsmål. När det gäller uppföljningen av måluppfyllelsen i samtliga

ämnen i årskurs 5 har skolan lämnat rapport till kommunen, men enligt både lärare och rektorn är dessa resultat inte helt tillförlitliga. I intervjuerna framkommer att många lärare upplever det svårt att bedöma elevernas kunskaper i samtliga ämnen, eftersom metoder för uppföljning och utvärdering saknas. Enligt rektorn är ett utvecklingsarbete kring bedömningsfrågor påbörjat i syfte att utarbeta bedömningsmatriser i respektive ämne. Inspektörerna bedömer att skolan bör fortsätta det påbörjade arbetet kring uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling.

Utvecklingssamtal

I grundskoleförordningen anges att minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Den information som ges vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna. I Österskärsskolan förbereds utvecklingssamtalen genom att ett diskussionsunderlag skickas hem i förväg. Vid samtalet används ofta elevernas portfolio med samlade elevarbeten som underlag och föregående individuella utvecklingsplan följs upp. Såväl de elever som föräldrar som inspektörerna talar med, är i huvudsak nöjda med utvecklingssamtalen även om flera föräldrar önskar få information i förväg om elevernas resultat och mål i olika ämnen. Informationen vid utvecklingssamtalen begränsar sig oftast till svenska, matematik och engelska; övriga ämnen saknas delvis. Mot denna bakgrund bedömer inspektörerna att skolan bör säkerställa att utvecklingssamtalen ger tydlig information om elevens kunskapsutveckling i samtliga ämnen i förhållande till målen i läroplanen och kursplanerna.

Individuell utvecklingsplan

I grundskoleförordningen ställs krav på att läraren vid utvecklingssamtalet, i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan, skriftligt ska sammanställa vilka insatser som behövs för att eleven ska nå nationella mål, och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanerna och kursplanerna. Som ett led i arbetet med öka elevernas ansvar och inflytande är det eleverna som, i samråd med lärare och föräldrar, formulerar och skriver sina individuella utvecklingsplaner. Inspektörerna har tagit del av några exempel på individuella utvecklingsplaner som upprättats vid Österskärsskolan och noterar att planerna mestadels beskriver kunskapsbrister, eller vilka ålagda arbeten som inte utförts. Variationen är dock stor mellan olika utvecklingsplaner. Generellt sett behöver dock den framåtsyftande delen utvecklas och de mål som formuleras i utvecklingsplanerna tydligare kopplas till kursplanernas kunskapskvaliteter. Inspektörerna bedömer därför att skolans arbete med elevernas individuella utvecklingsplaner bör utvecklas så att långsiktiga mål och skolans insatser med utgångspunkt i nationella mål för utbildningen i sin helhet tydligare framgår.

1.3 Bedömning av kunskapsresultaten

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper,
- om lärarna använder resultaten från de nationella ämnesproven för att bedöma elevers kunskapsutveckling,

- om lärarna vid bedömning av kunskapsresultaten utgår från de nationella målen i kursplanerna.

Bedömning av området Bedömning av kunskapsresultaten:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer sammantaget att området *Bedömning av kunskapsresultaten* är av god kvalitet. Resultaten från de nationella ämnesproven samt olika tester och diagnoser används som stöd för att bedöma om eleverna nått kursplanernas mål i svenska, engelska och matematik. Inspektionen visar vidare att lärarna gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper.

Inom nedanstående område bedömer dock inspektörerna att behov av förbättringsinsatser finns.

Utgångspunkt vid bedömning

Enligt läroplanen ska lärarna utifrån kraven i de nationella kursplanerna allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling. Som tidigare nämnts i rapporten uttrycker flera lärare ett behov av att lokalt tolka de nationella målen i lokala kursplaner, i syfte att utveckla metoder och instrument för uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Se vidare avsnittet *Uppföljning och kommunikering av kunskapsresultat*. Bedömningsdiskussioner förs enligt de lärare inspektörerna möter i inspektionen i begränsad omfattning på skolan. Berörda lärare hjälper i viss mån varandra vid rättningen av de nationella ämnesproven för årskurs 5. Av intervjuer med lärare och rektorn framgår att bedömningsdiskussioner endast förs i begränsad omfattning med andra skolor i kommunen. Inspektörerna bedömer därför att skolan i högre grad bör samverka, både internt och externt, kring grunderna för bedömning av kunskapsresultaten.

1.4 Genomförande av utbildningen

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning,
- om organisation och arbetssätt ger utrymme för olika kunskapsformer,
- om eleverna ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet,
- om eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former,
- om undervisningen är allsidig och saklig,

8 (17)

- om de som arbetar i skolan samverkar för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande,
- om skolan samverkar med arbetslivet och närsamhället,
- om arbetet i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund till fortsatt skolgång.

Bedömning av området Genomförande av utbildningen:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Med hänvisning till vad som nedan redovisas bedömer inspektörerna sammantaget att området *Genomförande av utbildningen* är av mindre god kvalitet. Förvisso ser inspektörerna goda exempel på undervisning med en tydlig inriktning mot läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot. Samtidigt visar inspektionen att detta varierar mellan olika lärare. Även personalens samverkan för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande varierar, både inom och mellan respektive arbetslag. Elevernas möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet är skiftande. Elevernas mer formella inflytande i form av klassråd, elevråd, matråd och föräldraråd fungerar dock i huvudsak väl. Enligt inspektörernas bedömning stimulerar arbetet i förskoleklassen barnens utveckling och lärande och utgör en god grund till fortsatt skolgång.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att behov av förbättringsinsatser finns.

Utbildningens inriktning

Av läroplanen framgår bl.a. att skolan ska sträva efter att varje elev ska lära sig lyssna, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem, samt att reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot ska utgöra utgångspunkten för lärarnas planering tillsammans med eleverna. Inspektionen visar att läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot inte genomsyrar verksamheten som helhet och att detta är avhängigt vilken lärare eleverna har. Vid en del lektionsbesök observerar inspektörerna undervisning där elevernas egna reflektioner och frågor utgör utgångspunkten för undervisningen och utrymme ges för olika kunskaps- och arbetsformer. Emellertid ser inspektörerna även flera lektioner där tryckta läromedel styr undervisningen och de uppgifter som föreläggs eleverna saknar variation. Flera av de elever som inspektörerna möter bekräftar detta och beskriver arbetssätten i vissa ämnen som ensidiga och utan variation medan arbetet i andra ämnen tydligare utgår från läroplanens strävansmål. I diskussioner med lärarna framkommer att det råder osäkerhet kring betydelsen av mål att sträva mot. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla arbetet så att all undervisning tar sin inriktning i strävansmålen oberoende av

ämne eller lärare.

Inflytande och ansvarstagande för egna lärandet

I läroplanen uttrycks att eleverna ska få reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin utbildning, samt tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen. Inspektionen visar att elevernas möjlighet till inflytande över undervisningsprocessen och sitt eget lärande, varierar mellan olika lärare. Några lärare diskuterar val av arbetssätt och undervisningens innehåll med eleverna och ger dem möjlighet att bidra med synpunkter och förslag, medan andra lärare företrädesvis utgår från sin egen planering. Som ett led i arbetet med att utveckla elevernas inflytande och ansvarstagande i detta avseende, har Österskärsskolan infört så kallade skoldagböcker där planeringar och utvärderingar ska göras varje vecka. Inspektörerna har under inspektionsbesöken tagit del av ett flertal skoldagböcker, och kan konstatera att det i några elevers böcker återfinns goda exempel på tydliga målformuleringar som också är kopplade till former för utvärderingar. Generellt sett används dock skoldagböckerna till att dokumentera vilka förutbestämda beting som eleverna ska utföra, och i lägre grad till ett målrelaterat arbete med inflytande för den enskilde eleven. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra elevernas möjlighet att utöva inflytande över sin utbildning och sitt eget lärande.

Samverkan inom skolan

Enligt läroplanen ska samarbetet mellan förskoleklassen, fritidshemmet och grundskolan utgå från de nationella och lokala mål och riktlinjer som gäller för respektive verksamhet. Syftet är att skapa goda förutsättningar för barns lärande genom arbete i arbetslag där de olika förskole-, fritidshems- och skolkulturerna möts. Goda exempel framkommer i inspektionen på väl fungerande samarbete bland annat kring olika teman och projekt. Enligt personalen finns det emellertid brister när det gäller samverkan både mellan skolans arbetslag och mellan skolans olika verksamheter. Arbetslagen möts sällan för att diskutera värdegrundsfrågor, pedagogik och bedömningar. Rektorn är medveten om detta och redovisar vid inspektionstillfället både pågående arbete och planerade organisationsförändringar som syftar till att bland annat utveckla samarbetet mellan förskoleklass och skola liksom mellan skola och skolbarnsomsorg. Mot bakgrund av ovanstående bedömer inspektörerna det som angeläget att skolan fortsätter sina ansträngningar att vidareutveckla samverkan inom skolan.

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om undervisningen anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande,
- om särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet,
- om det vid behov av särskilda stödåtgärder alltid utarbetas åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Bedömning av området Anpassning av verksamheten till elevernas behov:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Med hänvisning till vad som nedan redovisas bedömer inspektörerna sammantaget att området *Anpassning av verksamheten till elevernas behov* är av god kvalitet. Skolan har goda rutiner för att fånga upp elever i behov av särskilt stöd i matematik, svenska och engelska. Inspektionen visar att skolan ger olika former av särskilt stöd till eleverna, som exempelvis individuella lärarinsatser eller arbete i mindre grupp. Eleverna kan också få särskilt stöd under den så kallade "Bonustiden" där lärare finns till hands för elever som av olika anledningar missat ett moment eller behöver särskilt stöd under en period. En plan för det elevvårdande arbetet är under utarbetande där arbetslagets ansvar, när det gäller elever i behov av särskilt stöd, kommer att formuleras. De urval av åtgärdsprogram som inspektörerna tagit del av är av god kvalitet; elevens behov beskrivs tydligt liksom hur dessa behov ska tillgodoses samt skolans ansvar i sammanhanget. Dock visar inspektionen att skolan saknar speciallärare med specialpedagogisk högskoleexamen, se vidare området *Tillgång till likvärdig utbildning*.

Inom nedanstående område bedömer inspektörerna att behov av förbättringsinsatser finns

Individanpassad undervisning

Enligt läroplanen ska läraren utgå från varje enskilds elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Inspektörernas intervjuer, samtal och observationer tyder på att arbetet med individanpassning är av skiftande kvalitet och varierar mellan enskilda lärare. Flera föräldrar uppger att duktiga elever inte alltid stimuleras och utmanas till att gå vidare i sin kunskapsutveckling. Inspektörerna bedömer att skolans undervisning i större utsträckning bör anpassas till varje elevs behov och förutsättningar.

2 NORMER OCH VÄRDEN

Inom detta granskningsområde behandlas skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i vardaglig handling.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan utgör en trygg miljö,
- om skolan har en studiemiljö som är inriktad på lärande och ger stöd åt att utveckla kunskaper,

- om skolan/lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete,
- om skolan har ordningsregler som är utarbetade i samverkan med personal, elever och företrädare för elevernas vårdnadshavare,
- om skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna och dess mål och åtgärder är synliga i det dagliga arbetet.

Bedömning av området Normer och värden i studiemiljö och samvaro:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer sammantaget att området *Normer och värden i studiemiljö och samvaro* är av mindre god kvalitet. Trots att skolan på många olika sätt och med tydligt engagemang arbetar med värdegrundsfrågorna, är resultaten inte helt tillfredsställande då kränkningar förekommer liksom bristande arbetsro. Skolans ordningsregler har utformats tillsammans med eleverna. Skolans likabehandlingsplan, som vid inspektionstillfället är under omarbetning, motsvarar inte de krav som ställs på en sådan plan.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att behov av förbättringsinsatser finns respektive att kraven i gällande bestämmelser inte uppfylls.

Trygg miljö

Med tillkomsten av lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, råder det numera ett uttryckligt förbud mot diskriminering och kränkande behandling av barn och elever. Lagens ändamål är att främja barns och elevers rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder, och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Huvudmännens ska bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje verksamhet. I det målinriktade arbetet ingår även att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling, liksom att vid behov utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra kränkningar. I likabehandlingsplanen ska åtgärder redovisas och den ska ses över och följas upp varje år.

Enligt kommunens enkätundersökning uppfattas skolan som trygg av eleverna. Vid inspektörernas samtal med eleverna framkommer emellertid att det finns elever som inte alltid känner sig trygga på rasterna. De är rädda och känner sig hotade av "tuffa" skolkamrater. Eleverna uppger vidare att det förekommer att elever utsätts för kränkande behandling och att språkbruket elever emellan tidvis är grovt och kränkande. Lärarna tar dock enligt eleverna tag i problemen och som elev kan man alltid ta kontakt med skolans så kallade SAMS-grupp (Skolans AntiMobbningsSamverkan). Ett visst motstånd finns bland eleverna att berätta om kränkningar eftersom det, enligt uppgift, finns en risk att bli betraktad som eller kallad för tjallare av andra

elever på skolan. Elevernas beskrivningar bekräftas i stort av föräldrarnas utsagor. Enligt inspektörernas bedömning måste skolan vidta ytterligare åtgärder för att skapa en trygg miljö för samtliga elever.

Studiemiljö

Enligt läroplanen ska skolan sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Vid besöket i Österskärsskolan observerar inspektörerna att några lektioner präglas av bristande arbetsro medan det under andra lektioner råder lugn och lärandet är i fokus. Skolans elever bekräftar att det är oroligt i en del klasser, medan andra klasser uppfattas som lugna och studiemiljön som god. Föräldrar och lärare bekräftar denna bild. Inspektörerna bedömer att skolan bör vidta åtgärder för att skapa en god studiemiljö för samtliga elever.

Värdegrundsarbete

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar. Att såväl skolledning som personal lägger stor vikt vid värdegrundsarbetet framkommer tydligt i intervjuer med lärare och elever. Österskärsskolans lärare arbetar kontinuerligt med olika metoder och material såsom kamratstödjare, fadderklasser, lektioner med värderingsövningar m.m. Emellertid framgår av inspektionen att lärarna prioriterar arbetet olika och att konsensus inte tycks råda kring arbetet ned normer och värden. Inspektörerna bedömer att arbetet med normer och värden är ett fortsatt angeläget utvecklingsområde för skolan.

Likabehandling

Enligt lagen om förbud mot diskriminering och kränkande behandling av barn och elever ska varje verksamhet upprätta en likabehandlingsplan. En sådan plan ska bland annat innehålla information om skolans förebyggande arbete samt vilka insatser skolan avser att genomföra under det kommande året utifrån en kartläggning av verksamhetens behov. Därutöver ska planen innehålla rutiner vid akuta insatser, hur uppföljning av dessa ska ske samt en tydlig ansvarsfördelning mellan rektorn och personalen. Planen bör även ange hur skolan avser att agera om elev kränks av vuxna.

Inspektörerna har tagit del av Österskärsskolans likabehandlingsplan, vid inspektionstillfället i form av arbetsmaterial. Planen har utarbetats av skolans personal och den så kallade SAMS-gruppen. Planen är för närvarande ute på remiss bland föräldrar, personal och eleverna. Det utarbetade förslaget beskriver bland annat skolans förebyggande arbete men åtgärder utifrån en aktuell kartläggning saknas. Detta föranleder inspektörerna att bedöma att skolans likabehandlingsplan måste utvecklas i denna del för att uppfylla de krav som ställs på en sådan plan. Se även ” Skolverkets Allmänna råd för arbetet med att främja likabehandling (SKOLFS 2006:7)

3 LEDNING OCH KVALITETSARBETE

Inom detta granskningsområde behandlas tillgång till utbildning samt verksamhetens ledning och personal och hur skolan följer de nationella bestämmelserna som omfattar dessa grupper. Inspektionen granskar dessutom rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan tar emot elever enligt bestämmelserna,
- om varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar,
- om skolan erbjuder eleverna valmöjligheter i enlighet med författningarna,
- om skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering,
- om eleverna har tillgång till nödvändig utrustning och ändamålsenliga lokaler,
- om utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad,
- om verksamheten i förskoleklassen omfattar minst 15 timmar i veckan eller 525 timmar om året.

Bedömning av området Tillgång till likvärdig utbildning:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektionen visar att Österskärsskolan i huvudsak erbjuder undervisning i enlighet med författningarnas krav såsom mottagande av elever, omfattning av verksamheten i förskoleklassen och avgiftsfri undervisning. Eleverna bedöms ha tillgång till ändamålsenliga lokaler och annan utrustning. Emellertid framkommer i inspektionen att ämnet svenska som andraspråk inte anordnas i enlighet med bestämmelserna, varför inspektörerna bedömer att området *Tillgång till likvärdig utbildning* sammantaget är av mindre god kvalitet.

Inom nedanstående område bedömer inspektörerna att kraven i gällande bestämmelser inte uppfylls.

Garanterad undervisningstid

Svenska som andraspråk är ett eget ämne med en egen kursplan och ska enligt grundskoleförordningen anordnas istället för svenska om en elev bedöms behöva det. Rektorn ska fatta beslut om detta. I Österskärsskolan finns ett fåtal elever som av rektorn bedöms behöva svenska som andraspråk. Verksamheten anordnas inte som ett eget ämne utan mer som stöd i svenska. Detta är enligt inspektörernas bedömning inte förenligt med förordningens krav och måste således åtgärdas.

3.2 Personalens utbildning och kompetensutveckling

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver,

14 (17)

- om skolans pedagogiska personal har nödvändiga insikter i de föreskrifter som styr utbildningen,
- om skolans pedagogiska personal får den kompetensutveckling som de behöver för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett professionellt sätt,
- om rektor genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt.

Bedömning av området Personalens utbildning och kompetensutveckling:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering

Av inspektionen framgår att rektorn genom utbildning och erfarenhet har förvärvat pedagogisk insikt. Personalen har enligt egen utsago tillgång till den kompetensutveckling de behöver för sitt uppdrag. Andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen ligger enligt tillgänglig statistik över snittet jämfört med såväl kommunen som riket i övrigt. Emellertid framkommer i inspektionen att andelen lärare med specialpedagogisk högskoleutbildning enligt tillgänglig statistik är påtagligt låg. Detta motiverar att området *Personalens utbildning och kompetensutveckling* bedöms vara av mindre god kvalitet.

Personalens utbildning

Skollagen kräver att en skola använder lärare som har utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva, dock med undantag för fall då personer med sådan utbildning inte finns att tillgå.

Enligt Skolverkets officiella statistik har endast 2 procent av Österskärsskolans lärare specialpedagogisk högskoleexamen läsåret 07/08. En av skolans lärare har och ytterligare en lärare kommer att få kompetensutveckling i kommunens regi riktad mot sådan tjänstgöring. Dock kan sådan kompetensutveckling, enligt inspektörernas bedömning, inte fullt ut ersätta en specialpedagogisk högskoleutbildning. Sammantaget bedömer inspektörerna att skolan bör vidta åtgärder så att alla elever får tillgång till lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

3.3 Rektors ansvar

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om rektor håller sig förtrogen med det dagliga arbetet,
- om rektor som pedagogisk ledare tar det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen,
- om rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen,
- om rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna,

- om lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg följs.

Bedömning av området Rektors ansvar:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
		X	

Motivering:

Inspektörerna bedömer sammantaget att området *Rektors ansvar* är av god kvalitet. Inspektionen visar att rektorn, som tillträdde sin tjänst i juli 2007, håller sig väl förtrogen med den verksamhet hon leder bland annat genom möten och samtal med arbetslagen och utbildningsledarna, den så kallade SAMS-gruppen, deltagande i elevrådets möten och andra elevforum. Rektorn rör sig också frekvent ute i verksamheten i syfte att hålla sig förtrogen med den dagliga verksamheten. Rektorn har initierat ett arbete med att förtydliga läroplanens och kursplanernas olika mål, utveckla arbetssätt och arbetsformer, synliggöra kunskapsbedömningar utifrån kunskapskvaliteter, utveckla värdegrundsarbetet etc. Elever, personal och föräldrar uppger att de har stort förtroende för rektorn. Rutiner finns för registerkontroll på skolan vad gäller personal som ska anställas. Det ovan nämnda till trots finns det enligt inspektörerna en del utvecklingsområden.

Inom nedanstående områden bedömer inspektörerna att behov av förbättringsinsatser finns.

Rektorns ansvar för uppföljning och utvärdering av skolans resultat

De nationella kursplanernas mål att uppnå anger den kunskapsnivå som alla elever minst ska uppnå efter det femte skolåret i samtliga ämnen. Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att dessa följs upp och utvärderas i relation till bland annat de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolnivå. Skolan har rapporterat elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen i årskurs 5 till kommunen. Som tidigare nämnts i denna rapport är dessa resultat enligt rektorn och flera lärare inte tillförlitliga, då skolan saknar metoder och instrument för att bedöma elevernas kunskapsresultat i samtliga ämnen. Skolan har inte heller på ett systematiskt sätt analyserat kunskapsresultaten i förhållande till de nationella målen, vilket är rektorns ansvar. Inspektörerna bedömer därför att skolan inte gör en systematisk uppföljning och utvärdering av kunskapsresultaten i förhållande till de nationella kursplanernas mål i årskurs 5 i samtliga ämnen. Det är rektorns ansvar att ett sådant arbete sker.

3.4 Kvalitetsarbete

Inom detta bedömningsområde har granskats:

- om skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måluppfyllelsen,

- om kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen nåtts och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Bedömning av området Kvalitetsarbete:

Ej godtagbar kvalitet	Mindre god kvalitet	God kvalitet	Mycket god kvalitet
	X		

Motivering:

Inspektörerna bedömer att området *Kvalitetsarbete* är av mindre god kvalitet och att det inom nedanstående områden finns behov av förbättringsinsatser respektive att kraven i gällande bestämmelser inte uppfylls.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt läroplanen behöver undervisningsmålen ständigt omprövas, resultaten följas upp och utvärderas och nya metoder prövas och utvecklas. En kvalitativ utveckling av skolan förutsätter att uppföljningar och utvärderingar kontinuerligt genomförs och systematiskt används genom att resultaten analyseras i förhållande till de nationella målen för utbildningen. Detta behöver ske på olika nivåer i skolans organisation. Österskärsskolans kvalitetsarbete är till stor del uppbyggt kring arbetslagens arbetsplaner där skolans vision och målsättning tolkats och konkretiserats av arbetslaget. Utvärderingar sker vid läsårets slut och resultaten förs delvis in i skolans kvalitetsredovisning. En viss kontinuitet i kvalitetsarbetet går att utläsa genom att prioriterade områden från föregående års kvalitetsredovisning återfinns i årets arbetslagsplaner. De utvärderingar och självskattningar som görs saknar dock ett tydligt samband med de nationella målen för utbildningen. Formerna för uppföljning och utvärdering går inte heller att utläsa ur arbetslagens planer. Resultat tas inte fram och analyseras inte på en mer övergripande nivå vare sig vad gäller elevernas kunskapsutveckling eller effekterna av värdegrundsarbetet. De insatser som skolan gör på olika områden blir därför enligt inspektörerna svåra att följa upp och utvärdera. Mot denna bakgrund bedömer inspektörerna att skolans kvalitetsarbete bör förbättras.

Kvalitetsredovisning

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska varje skola, förskola och fritidshem årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för ökad måluppfyllelse. Arbetet med kvalitetsredovisningen har till syfte att bidra till att utveckla skolans verksamhet i riktning mot de nationella målen och till att ge information om hur väl verksamheten lyckas med sitt uppdrag. I förordningen ställs krav på elevers och personals medverkan. Österskärsskolans kvalitetsredovisning utgår i huvudsak från en undersökning av föräldrars, elevers och personals nöjdhet vad gäller exempelvis inflytande, kunskaper och färdigheter, normer och

värden samt nöjd personal och personalhälsa. En analys och redovisning av exempelvis måluppfyllelse i andra ämnen än svenska, engelska och matematik saknas liksom uppföljning och utvärdering av skolans likabehandlingsplan. Eleverna har inte medverkat. Vidare är kvalitetsredovisningen skriven så att den svårligen förstås kan av intressenter utanför skolan, bland annat refereras till ett så kallat "cockpitvärde" utan att vidare förklaringar ges. En kvalitetsredovisning ska redovisa och bedöma skolans resultat i förhållande till nationella mål – nöjd personal och personalhälsa är dock områden som inte ryms inom de nationella målen. Inspektörerna ställer sig tveksamma till att skolan baserar så mycket av bedömningar av måluppfyllelse och grund för utvecklingsarbete på föräldrars, elevers och lärares nöjdhet i en enstaka enkät. Enkäten kan, enligt inspektörernas bedömning, endast utgöra en del av ett regelbundet och systematiskt uppföljningsarbete.

Sammantaget bedömer inspektörerna att kvalitetsredovisningen inte uppfyller förordningens krav.

Stockholm 2008-10-21

Torbjörn Wintgren

Sigbritt Gålnander